

Foto: Maria Crehuet

>> L'aerogenerador d'Ordis, a l'Alt Empordà, envia l'electricitat que produeix a l'escola.

La transició energètica als micropobles

Com s'ha d'enfocar i gestionar correctament l'ús del territori per instal·lar-hi energies renovables

Estudis sobre la transició energètica asseguren que Catalunya pot ser autosuficient amb energies renovables. Per a això es necessita al voltant d'un dos per cent del territori, és a dir, uns vuitanta-cinc metres quadrats per persona... si moderem el consum d'energia! És molt o poc? Depèn de com gestionem aquesta ocupació. Però de seguida veurem quins espais del nostre país tenen habitants en excés i quins tenen territori de sobres, tot i haver de preservar la biodiversitat, el paisatge o la productivitat agrícola.

MARIA CREHUET > Text

En el marc del col·lectiu CMES (Col·lectiu per un Model Energètic i Social Sostenible) es va plantejar la problemàtica del final del petroli no gaire més enllà del 2040, el del gas natural al voltant del 2050 i el del carbó cap al 2060. I els acords de París de 2015 diuen que caldrà deixar a sota terra més de dues terceres parts de les reserves de combustibles fòssils per evitar que la temperatura s'incrementi més de dos graus. Ens aboquem al caos? Durant quant de temps? Es fa evident que hem de buscar alternatives i que les energies renovables han de ser la solució. El debat va portar a postures escèptiques que sostenien que era impossible mantenir el ritme de vida que portem amb energies renovables, fins que membres del

mateix col·lectiu van aportar estudis diversos que demostren que Catalunya pot viure amb energies renovables i en pot generar de sobres. Per a això s'han d'habilitar superfícies de captació d'energies renovables d'entre l'1,25 i el 2 per cent del territori (40.000/64.000 ha).

A partir d'aquestes dades l'Associació de Micropobles de Catalunya (AMC) va preveure un problema: l'ús del territori sense tenir en compte el territori. Un problema endèmic que no hi ha manera de solucionar. Els micropobles són una tercera part dels municipis catalans i gestionen una quaranta per cent del territori, però no se'ls té en compte en els debats decisoris sobre el territori que gestionen. Normalment, les normes i les decisions es fan i es prenen des de ciutat i amb mentalitat de ciutat,

Catalunya pot viure amb energies renovables i pot generar-ne de sobres

Foto: Associació de Micropobles de Catalunya

però amb obligat compliment per a petites administracions que gestionen més que correctament el seu entorn. Amb aquesta dinàmica d'imposició sense debat participatiu, aquestes petites administracions es veuen ofegades amb criteris, regles i pautes que no corresponen a les seves realitats. No obstant, vora el quaranta per cent del territori català està perfectament gestionat per aquests municipis, entre d'altres coses perquè hi viuen, en viuen i se l'estimen.

Però tornem a l'energia. Si la necessitat de territori per a una Catalunya abastada amb energia verda representa de cinquanta-tres a vuitanta-cinc metres quadrats per persona (passades les dades a escala perso-

nal), hem de tenir clar que s'ha de gestionar molt bé tot el territori català (tot!), i primer que res cal aprofitar infraestructures que ja ocupen terreny i que puguin suportar instal·lacions per a captació d'energia verda. Davant l'evidència que haurem de passar del model energètic dels combustibles fòssils i l'urani a un model basat en la captació d'energies netes i renovables (termosolar, fotovoltaica, eòlica, hidràulica, biomassa, biogàs, etc.), què estem fent? No gaire res, o molt poc. Grups diversos es belluguen amb bona voluntat i amb poca connexió entre ells, i les lleis que hem tingut fins ara ens han lligat de mans i peus o, si més no, han provocat el desànim.

>> La construcció dels pantans de Sau i Susqueda van contribuir al despoblament de la zona. Ara a Susqueda, la Selva, no arriben ni a cent habitants.

Hi ha un gran desconeixement de què representa la transició energètica i del seu impacte territorial

Laboratoris de nous models

Tenint en compte la imminent necessitat de territori (i la gestió de més d'una tercera part d'aquest a càrrec dels micropobles), l'AMC i el CMES van acordar una col·laboració segons la qual el CMES havia de fer un estudi en una desena d'aquests municipis per estudiar-ne les característiques geogràfiques, meteorològiques, econòmiques i humanes, i veure quines necessitats energètiques tenien, com podien assolir-les amb el que el seu propi entorn els proporcionava, com havien de generar més energia per col·laborar amb les necessitats col·lectives i com, si la seva realitat els ho permetia, podien produir encara més electricitat per vendre-la o bé atraure activitat econòmica al seu territori. Aquest treball de camp es va fer en onze micropobles (dos de l'Alt Empordà, dos d'Osona, dos de l'Anoia, dos de la Conca de Barberà, un de l'Urgell, un del Segrià i un del Pallars Jussà) i va confirmar, d'una banda, que cada micropoble és diferent, degut a les circumstàncies que l'envolten,

i, de l'altra, el profund desconeixement que hi ha entre els ciutadans del canvi imminent que s'acosta i que ens aboca a una transició energètica imprescindible.

Molts micropobles han començat a treballar cap a un canvi de model energètic. No obstant, hi ha diverses circumstàncies que dificulten aquest canvi. Una són les lleis i normes que ens han regit els últims anys, ja que han posat pals a les rodes en l'execució de projectes i han desmotivats la ciutadania. Una altra és que sovint les subvencions que atorguen les administracions *grans* per tirar endavant projectes presenten la dificultat que són genèriques i no tenen en compte les particularitats abans esmentades, i també que demanen uns mínims d'inversió als quals molts micropobles sovint no arriben. I una tercera (i potser la més important) és el profund desconeixement de la realitat que s'acosta i de les possibilitats que cada municipi té per trobar les solucions adients per tal de fer-hi front.

>> *L'Estany, al Moianès. És el primer poble on tot l'enllumenat públic està constituït per leds.*

Foto: Associació de Micropobles de Catalunya

Cada micropoble ha de conèixer les seves necessitats energètiques i les possibilitats que el seu entorn li ofereix per fer la transició cap a energies renovables

I doncs?

Davant de tot això, ens preguntem què pot fer un micropoble per afrontar la transició energètica? En primer lloc, ha de conèixer les pròpies necessitats. Després, ha de saber quines possibilitats de generar energia renovable li ofereix l'entorn: el sol i l'aire els podem trobar arreu (quant a l'aprofitament del vent, falten estudis seriosos sobre els vents locals i les possibilitats de l'energia minieòlica), i segurament també la calor de l'interior de la Terra (geotèrmia); l'aigua i la biomassa depenen de la geografia de l'entorn, i, finalment, hi ha els residus urbans, ramaders i industrials, que han de passar de ser un problema a ser part de la solució: cal aprofitar-los i transformar-los en energia, directament o a través de la cadena d'una economia circular.

Amb les dades a la mà, els micropobles han de buscar el suport de les altres administracions i la complicitat dels seus habitants. Fins ara només s'han fet accions d'eficiència energètica i instal·lacions d'energies renovables en l'àmbit institucio-

nal (enllumenats públics i edificis municipals) i ara cal implicar tota la població per tal de fer el canvi. Fins avui la distribució de l'energia és centralitzada i ara hauria de passar a ser descentralitzada (amb nòduls territorials) i acabar sent distribuïda, és a dir, hauria de formar una xarxa semblant a la que forma Internet. Sembla que no és gaire lluny la normativa europea que permetrà l'ús de les xarxes de distribució de l'energia per a petites administracions i cooperatives locals. Dues coses, doncs, es fan imprescindibles en aquest moment: una és informar a bastament tant els alcaldes i regidors com els veïns no només de les possibilitats sinó també de la necessitat d'aquest canvi. L'altra serà facilitar la transició tot escombrant traves innecessàries i aportant ajudes econòmiques imprescindibles.

Maria Crehuet és la responsable de polítiques energètiques de l'Associació de Micropobles de Catalunya i la vicepresidenta del Col·lectiu per un Model Energètic i Social Sostenible.

>> L'enllumenat públic, el subministrament d'aigua i els accessos als nuclis representen les despeses principals dels municipis més petits. El poble d'Ullastret, al Baix Empordà

>> Els micropobles gestionen més d'una tercera part del territori català però no se'ls té en compte en els debats decisoris sobre aquest territori que gestionen.

Foto: Maria Àngels Casademont

Els municipis petits han de buscar el suport de les altres administracions i la complicitat dels seus habitants